

**TÜRKİYE FAAL FUTBOL HAKEMLERİ VE
GÖZLEMCİLERİ DERNEĞİ**

EPAK ARŞİVİ

HAZIRLAYAN
UEFA HAKEM KOMİTESİ
2006

UEFA Hakem Geliştirme Programı 2006

Hakemler için Pratik Bilgiler FUTBOLU ÖNEMSİYORUZ...

Golün Kutlanması

Aşağıdaki hallerde oyuncuya ihtar verilmelidir:

- Hakemin kanaatine göre; rakiplerini tahrik edici, aşağılayıcı, abartılı davranışlarda bulunursa,
- Oyuncu atılan golü kutlamak için tel örgü veya duvarlara tırmanırsa,
- Formasını başının üzerine çıkarır ve başını formasıyla örterse.

Hakemler golün kutlanması sırasında önleyici tarzda hareket etmeli ve sağduyu kullanmalıdır.

Saatler

■ Stadyumda bulunan ve oynanan süreyi gösteren saatler maç sırasında çalışabilir, ancak her yarıda, normal sürenin sonunda, sırasıyla 45 ve 90. dakikalarda durdurulmalıdır. Bu kural, uzatmalar oynanırken de geçerlidir (15 ve 30. dakikaların sonunda).

Teknik alan

■ Kulübelerde, yedi yedek oyuncu ve altı idari ve teknik görevli olmak üzere toplam 13 kişi oturabilir. Bu kişilerin isimleri ve görevleri müsabaka isim listelerinde belirtilmelidir.

Yedek oyuncu

■ Oyun sırasında, yedek oyuncular ısınmak için teknik alandan ayrılabilir. Maç öncesi organizasyon toplantısında, 4.hakem tam olarak nerede ısınmaları gerektiğini (birinci yardımcı hakemin arkasında ya da kalenin ardındaki reklam panolarının arkasında) ve aynı anda kaç yedek oyuncunun ısınacağını belirler.

■ Prensip olarak, her takımdan en çok üç yedek oyuncu aynı anda ısınmalıdır. İstisnai hallerde yer müsaitse, hakem her takımdan yedi yedek oyuncunun belirlenen alanda aynı anda ısınmasına izin verebilir.

İsim Listeleri :

■ Her iki kulüp başlama vuruşundan en az 60 dakika önce müsabaka isim listelerini hakeme vermelidir.

■ 11 oyuncunun adı asil oyuncu olarak belirlenir. Diğer yedi tanesi yedek oyunculardır.

■ Müsabaka isim listesi tamamlandıktan ve takımlarca imzalanıp hakeme teslim edildikten sonra, eğer başlama vuruşu hala yapılmamışsa, aşağıdaki talimata uyulur:

■ a) Eğer müsabaka isim listesinde adı yazılı ilk 11 oyuncudan herhangi biri bir nedenle maça çıkamazsa, bunların yerine yedi yedek oyuncudan biri geçebilir. Bu değişiklikler ile yedek oyuncu sayısı da buna göre azalır. Maç sırasında üç oyuncu değişikliği yapılabilir.

■ b) Eğer müsabaka isim listesinde adı yazılı yedi yedek oyuncudan herhangi biri bir nedenle sahaya çıkamazsa, bunlar değiştirilemez ve yedek oyuncu sayısı da buna göre azalır.

Devre Arası /Uzatmalar öncesindeki ara

■ Maçın devre arası 15 dakikadır. Eğer uzatma varsa, normal süresin sonu ile uzatmaların başı arasında beş dakika beklenir. Kural olarak; hakemin kararı ile, bu beş dakika süre boyunca oyuncular sahada kalırlar.

İçecek Kullanımı :

■Oyuncular maç sırasında, oyun durduğu zaman taç çizgisinden çıkmamak kaydıyla meşrubat içebilir.

Takılar

■4. Kurala göre; oyuncuların kendileri veya başka bir oyuncu için tehlikeli olabilecek hiçbir takı takamayacağı hakemlerce hatırlatılmalıdır. Takılar çıkarılmalıdır. Bantla yapıştırılamaz.

Devre sonuna eklenecek sürenin belirtilmesi :

■Her yarının sonunda, hakemin talimatı ile ilave süre belirtildiği zaman, bu belirtmenin sadece oyunun her yarısında son dakikanın sonunda yapılacağı dördüncü hakemlere hatırlatılır.
■Kayıp zaman hakemin kararına bağlıdır. Yedek oyuncular, oyunculardaki yaralanmaların değerlendirilmesi ve yaralı oyuncuların tedavi için sahadan çıkarılması veya uzatmalar sırasında zaman kaybı olduysa, hakem bu süreyi dördüncü hakemin göstermesine gerek kalmadan ekler.

Yaralı oyuncularla ilgilenme

■Hakemler yaralı oyuncularla ilgilenirken aşağıdaki talimata uymalıdır.
■Bir oyuncu sadece hafif yaralanmışsa top oyundan çıkana kadar oyun devam eder.
■Eğer oyuncu ağır yaralanmış ise oyun hemen durdurulur.
■Yaralanan oyuncu ile konuşulduktan sonra, yaranın türünü tespit etmek ve oyuncunun sahadan güvenle ve hemen çıkarılmasını sağlamak için hakem bir ya da en çok iki doktorun sahaya girmesine izin verir.
Oyuncunun en kısa sürede çıkarılabilmesi için sedye taşıyanlar bir sedye ile beraber doktorlarla aynı anda sahaya girmelidir.
■Hakem yaralanan oyuncunun oyun sahasından güvenle çıkarılmasını sağlar.
■Oyuncu sahada tedavi edilemez.
■Yarası kanayan oyuncu oyun sahasından ayrılmalıdır. Hakem kanamanın durduğundan emin olana kadar oyuncu geri dönemez. Oyuncu kan bulaşmış giysi giyemez.

Hakem doktorlara sahaya giriş izni verir vermez, oyuncu ya sedyede ya da yürüyerek sahadan ayrılmalıdır. Buna uymayan oyuncuya sarı kart gösterilmelidir.

■Yaralanan oyuncu ancak maç tekrar başladıktan sonra oyun sahasına dönebilir.
■Top oyunda olsun ya da olmasın, yaralanan bir oyuncuya sahaya tekrar giriş izni ancak hakem tarafından verilebilir.
■Yaralanan oyuncu sahaya top oyunda olduğu zaman ancak taç çizgisinden tekrar girebilir. Top oyunda değilse, yaralanan oyuncu çizgilerin herhangi bir yerinden oyuna girebilir.
■Eğer oyun başka bir nedenle durdurulmuşsa, ya da oyuncunun yaralanma nedeni Oyun Kurallarının ihlal edilmesi değilse, hakem “hakem atışı” ile oyunu tekrar başlatır.
■Hakem yaralanma sırasında kaybolan zamanın tamamını her yarının sonuna ekler.

İstisnalar: Bu kuralların ancak aşağıdaki hallerde istisnaları olabilir:

■Kalecinin yaralanması
■Kalecinin bir oyuncu ile çarpışması ve hemen müdahale gerektirmesi durumu
■Dilin yutulması, şok, bacak kırılması gibi ağır yaralanma halleri.

Doğru karar verme: fauller ve sonuçları

■İhlalin ciddiyetini (biçimini) ve bir ihlalin gol atma imkanını önlediğini veya rakibin bir atağını durdurduğunu belirleme kriterleri (ve bu durumlarda verilecek uygun cezalar) tanımlanır.

İhlallerin ciddiyetini belirleme

Bir ihlalin (vurma, devirme, üzerine atlama, çarpma, itme, rakibi suçlama) ciddiyetini belirlerken aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır:

- Niyet ya da kötü niyet unsuru,
- Oyuncunun eyleminin hızı (yoğunluk),
- Müdahelyi yapanın topla oynama ihtimali,
- Oyuncunun rakibin güvenliğini tehlikeye atıp atmadığı.
- Rakip takım oyuncusunun sağlığını tehlikeye sokan müdahalelere özellikle dikkat edilmelidir. Sonuçlarını ve rakibin güvenliğini düşünmeden, hızla yapılan kontrolsüz fiziksel müdahaleleri tespit eden hakemler kesin tedbir almalıdır.
- Rakibin yanında zıplayan ve kolunu olağandışı biçimde uzatan (dirsek hareketi ile tehlike oluşturan) oyuncunun yol açtığı tehlikeye dikkat edilmelidir.
- Aşırı kuvvet içeren ve dolayısıyla rakip takım oyuncusunun sağlığını tehlikeye sokan müdahaleler ciddi faullü oyun olarak kabul edilmeli ve oyuncu ihraç edilmelidir. Acımasız hareketler daima oyundan çıkarılma (kırmızı kart) ile sonuçlanmalıdır.
- Eğer oyuncu aşırı kuvvet kullanıyorsa veya rakibinin sağlığını tehlikeye atıyorsa, müdahalenin arkadan, önden ya da yandan gelmesinin önemi yoktur.
- Ancak, hakemlerin sert/adil müdahalelere izin vermeleri ama haksız davranışları cezalandırmaları gerektiğini unutmamalıdır. Öte yandan, rakibinin daha ağır cezalandırılması için bir müdahalenin doğurduğu etkiyi abartan oyuncu da sportmence olmayan bir davranışta bulunduğu için suçludur.

Koşullar

İhlalin ciddiyetinin belirlenmesine ek olarak, hakemler ihlalin işlendiği koşulları da dikkate almalıdır:

- Belirgin bir gol fırsatı kaçırıldı mı (kırmızı kart)?
- Önemli bir atak önlendi mi (sarı kart)?

Bariz gol Şansı

Bir ihlalin bariz bir gol şansını önleyip önlemediğini aşağıdaki kriterler belirler:

- Oyuncunun topu kontrol etme olasılığı
- Hücum oyuncusunun pozisyonu
- Hareketin yönü (hücum oyuncusu ve top)
- Kale çizgisine uzaklık
- Defans oyuncularının/kalecinin pozisyonu
- Serbest vuruşla ya da penaltı vuruşu ile cezalandırılabilir bir ihlal ile durdurulmasaydı, bu atak sonucunda gol atılabilir miydi?

Önemli Bir Atağı Önleme

Bir ihlalin önemli bir atağı önleyip önlemediği aşağıdaki kriterlerle belirlenir:

- Hücum pozisyonu
- Oyuncunun topa vurma olasılığı
- Takım arkadaşlarının pozisyonu
- Rakiplerin pozisyonu
- Kaleye olan uzaklık
- Eğer bu atak durdurulmasaydı birkaç saniye içinde bir hücum gelişebilir miydi?

Belirgin bir gol fırsatının kaleci ya da diğer bir oyuncu tarafından önlenmesi arasında bir fark yoktur.

Diğer haksız hareketler (tutma, topu elleme...)

■ Topu tutma ya da kasten elle oynama gibi suçlarda uygulanacak cezanın Oyun Kurallarına göre sadece serbest vuruş olduğu hakemlere hatırlatılmalıdır. Ancak, eğer ihlal bariz ise, oyuncuya ihtar verilmelidir (sportmence olmayan davranış için sarı kart).

Fiziksel Temas (el/kol kullanımı)

■ Fiziksel temas futbolun doğal bir parçasıdır ve sadece haksız fiziksel temas cezalandırılmalıdır.
■ Hakemlerin adil temas ile cezalandırılacak ihlaller arasında ayırım yaparak daha tutarlı davranabilmesi için kriterler belirlenmiştir.

Kararı Belirleyen Kriterler

Hakemin karar verirken aşağıdaki kriterleri dikkate alması önerilir.

- Defans oyuncusu hücum oyuncusunun hareketini el/kol teması ile haksız biçimde önledi mi?
- Bu temas hücum oyuncusunun ilerlemesini ya da takım atağının gelişmesini olumsuz etkiledi mi?
- Bu temas engelleme amaçlı mıydı (yoksa kazayla mı oldu)?
- Defans oyuncusu hücum oyuncusunun konumunu belirgin biçimde sınırlamak için ellerini/kollarını kullandı mı?
- Gayrinizami el/kol temasını hücum oyuncusu mu başlattı?
- Hücum oyuncusu defans oyuncusunun vücut temasını kullanarak hakemi yanıltmaya çalışıp serbest vuruş ya da penaltı vuruşu kazanmayı denedi mi?

Kararı Belirleyen Kriterler

Eğer bu kriterlerin tamamı incelendikten sonra hakem:

- Haksız fiziksel temas olduğuna karar verirse (tutma, itme) serbest vuruş/penaltı vuruşu verilir
- Hücum oyuncusu hakemi yanıltmaya çalıştı – sportmence olmayan davranış için sarı kart verilmeli ve oyun karşı takıma verilen endirekt serbest vuruşla tekrar başlatılmalı.

Kararı Belirleyen Kriterler

■ Haksız fiziksel teması başlatan tarafın hücum ya da defans oyuncusu olmasına dikkat edilir. Her iki oyuncu da haksız fiziksel temasta bulunuyorsa, başlatan tarafın aleyhine rakip takım lehine serbest vuruş/penaltı vuruşu verilerek cezalandırılır. Ayrıca, her iki oyuncuya disiplin cezası verilebilir.

El/kolla gayrinizami mücadele

■ Hakem konsantrasyonunu arttırarak, oyunu dikkatle izlemeli ve bilinçli davranarak elle/kolla gayri nizami mücadele olasılığına karşı hazırlıklı olmalıdır. Mücadelelerde sadece ayaklara/bacaklara odaklanmamalı ve dirseklerle ve kollarla yapılan güçlü ve haksız fiziksel teması da fark edebilmeli ve bunlara uygun ve tutarlı bir ceza verebilmelidir.

■ Hakemler aşırı kuvvet içeren her tür mücadelenin ciddi faullü oyun olarak kabul edilmesini ve oyuncunun da oyundan uzaklaştırılmasını (kırmızı kart görmesini) sağlayarak oyuncularını haksız oyuna karşı koruma sorumluluğuna sahip olmalıdır.

■ Dirseklerin rakibe karşı kasten silah olarak kullanılması da elbette bu kategoriye dahildir.

Köşe vuruşu / serbest vuruş öncesi kolun gayri nizami kullanılması

- Kolların gayri nizami kullanılması giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu durum özellikle köşe vuruşlarında ve kaleye yakın serbest vuruşlarda göze çarpmaktadır.
- Top köşe vuruşuyla ya da serbest vuruşla oyuna sokulmadan hemen önce hakemler proaktif hareket etmeli ve önleyici tedbir aldıklarını açıkça göstermelidir.
- Erken tedbir alarak çatışmaların önlenmesi (genellikle oyuncuların ceza alanına girmek için mücadele ettiği köşe vuruşlarından önce) şiddetle tavsiye edilir.
- Hakem önleyici tedbirleri aldıktan sonra ve top oyuna girmeden önce yapılan benzer yanlış hareketlerde, hareketin ciddiyetine göre; ya ihtar verilmeli ya da oyundan ihraç edilmelidir.
- Top oyuna girdikten sonra (ve ilk önleyici tedbirin ve/veya disiplin işleminin ardından) hakemler devam eden tutma ve itme davranışlarını çok ciddi olarak ele almalı ve hangi takımın kusurlu olduğuna bakarak serbest vuruş ya da penaltı vuruşu vermelidir. Bazen disiplin cezaları da gerekli olabilir.

Vücutun Gayrinizami Kullanılması

- Bir atağı durdurmak veya bir oyuncunun ilerleyerek takım arkadaşından pas almasını önlemek amacıyla vücutun gayri nizami kullanılması giderek yaygınlaşmaktadır. Hücumu durdurmak amacıyla çelme takmayı veya formaları tutmayı içeren faul sayısının azalması sevindirici olmakla beraber, birçok hücum hareketi vücutun gayri nizami kullanılması ile durdurulmaktadır. Gelişen bir atağın haksızca durdurulduğu böyle durumlarda hakemlerin serbest vuruşa/penaltı vuruşuna ek olarak, sportmence olmayan davranıştan dolayı ihtar verilmesi tavsiye edilmektedir. Vücutun gayri nizami kullanılması sırasında aşırı kuvvet, şiddet ya da kaba davranışlar da uygulanıyorsa, oyuncu Oyun Kurallarına göre oyundan ihraç edilmelidir.

Simülasyon

- Hakemi yanıltmaya yönelik simülasyon hareketlerine ek olarak, hakemler oyun sahasının herhangi bir yerinde işlenen bu tür kusurların sportmence olmayan davranış olarak cezalandırılması (sarı kart verilmesi) gerektiğini bilmelidir.

Hakemi yanıltma amaçlı simülasyon eylemleri:

- Oyuncular arasında **hiçbir temas** yokken olabilir;
- Rakibi ile hafif temas eden bir hücum oyuncusundan gelebilir;
- Oyuncunun rakibine temas etmesinin ardından olabilir;
- Rakibinden temas gelebileceğini sezen bir oyuncu tarafından yapılabilir.

Simülasyon

- Ne yazık ki, oyuncuların bu tür davranışlarında hakemin görevini zorlaştıran bir artış olmuştur. Ancak, hakemler bu olaylara karşı uyanık olmalı ve oyunda simülasyonu ortadan kaldırmak için kusurlu oyunculara kesinlikle cezalar vermelidir.

Elle müdahalenin değerlendirilmesi

- Futbolda oyuncular hareketlerinin doğal bir parçası olarak kollarını ve ellerini sürekli oynatsa da bir oyuncunun topu kasten tutup tutmadığını belirlemede aşağıdaki hususların dikkate alınması şarttır:

- El mi topa değdi, top mu ele çarptı?
- Oyuncunun elleri ya da kolu “doğal” konumunda mıydı?
- Oyuncu topun eline çarpmasından kaçınmaya çalıştı mı?
- Oyuncu topun eline çarpmasından kaçınmayı başardı mı?
- Topu kasten tutmak için elini ya da kolunu kullandı mı?

İhlal nasıl ve nerede meydana geldi:

- Bir hücumu mu durduruldu?

■ Bir gol atma fırsatını mı engelledi?

gibi diğer olası koşullar ve sonuçlar da hatırlanmalıdır. Hakemler Oyun Kurallarına uygun olarak gereken cezayı vermek zorundadır.

Futbolcuların tepkileri/ çatışmalarını içeren olaylar

Futbolcular arasında çatışma

■ Hakemler kusurlu oyuncuların eşit şekilde cezalandırılmasına dikkat etmelidir. Hemen çatışma noktasında gitmek ve disiplin açısından gerekeni yapmakta büyük fayda vardır (duruma göre sarı kart ya da kırmızı kart).

■ Hakem doğrudan olay yerine gitmezse tepkiler ve karşılık vermeler başlamakta ve sorun büyümektedir.

Futbolcular arasında çatışma

■ Oyuncular arasındaki bir çatışmanın büyümesini hemen önlemek mümkün değilse, hakem olan biteni detaylı olarak gözlemlemeli ve kavga eden oyuncuların arasına fiziksel olarak girmemelidir.

■ Oyunculara müdahale ederken fiziksel temasta bulunmaktan kaçınılmalıdır. Düdük çalmak faydalı olabilir ama oyunculara bağırılmamalıdır.

■ Yapılan ihlale göre; hakemler hem olayı başlatanları hem de sonraki çatışmalara katılan oyuncuları cezalandırmalıdır. Bu olaylara dahil olan tüm oyunculara uygun ceza verilmelidir. Kavga çıkması (aşırı fiziksel temas) halinde ceza olarak uyarı vermek (sarı kart) yeterli olmaz. Hakemler belli mesafeden olaya yaklaşarak katılmaya çalışan oyuncuları da tespit edip cezalandırmalıdır.

■ Maç öncesi memorandumda kararlaştırıldığı gibi, bir yardımcı olayları izleyip kaydetmeli ve diğeri de hakemin yanında durmalıdır.

Hakemle çatışma

■ Hakeme doğrudan itiraz eden oyunculara ihtar verilmelidir. Hakemle sportmence olmayan fiziksel temas olursa veya oyuncular arasında aşırı fiziksel temas içeren çatışma çıkarsa kırmızı kart gösterilir. UEFA hakemlere saha içinde ve dışında karşı gelinmesini ve onların taciz edilmesini durdurmaya kararlıdır.

Toplu protestolarla başa çıkma

■ Hakem çatışma ortamlarını idare ederken (toplu protesto / çatışma) sakin olmalı ve görevine konsantre olmalıdır. Protestoyu/kavgayı başlatan kişiyi hemen tespit ederek ortamı dağıtmaya çalışmalı ve bu kişiyi en kısa zamanda tarafsız bir alana götürüp diğer oyuncularından ayırarak sportmenlik dışı davranışı için ihtar verilmelidir.

■ Konuşma fazla uzatılmamalıdır.

■ Hakem sükunetini korumalıdır.

■ Kararlı olmalı, söz konusu oyuncu ile göz temasında bulunmalı ve kontrolünü kaybetmemelidir.

■ Hakeme karşı uygun olmayan davranışları içeren daha büyük bir ihlal varsa, hakem sakinliğini ve saygınlığını koruyarak kırmızı kart göstermelidir.

■ Böyle durumlarda, en yakındaki yardımcı hakem hakeme yardım edebilir. Diğer yardımcı ve dördüncü hakem olayı gözlemeli ve detayları kaydetmelidir.

- Daha sonra hemen oyuna başlanmalıdır.
- Kaybedilen zaman normal şekilde devrenin sonuna eklenir.

İletişim ve olumlu beden dili

- Maç sırasında oyuncularla iletişim kurmanın ve ilave açıklayıcı işaretler kullanmanın bazı anlaşılmayan olaylarla ilgili kararların inandırıcı ve ikna edici biçimde yansıtılması bakımından, faydalıdır. Oyun Kurallarının sürekli ihlal edilmesinden dolayı bir ihtarın (sarı kart) verildiğini belirtmenin yararlı olduğu ve oyuncular bu cezanın sadece son ihlal için verilmediğini anlamalıdır.
- Ancak bu tür ilave işaretlerin (örneğin formayı çekme, vs.) kararları haklı göstermek için değil, sadece açıklığa kavuşturmak için kullanılması gerektiği vurgulanmalıdır.

Teknik alan

- Teknik alanın idaresi normalde dördüncü hakemin görevidir. Bu kişi, hakemin istekleri doğrultusunda (maçtan önce görüşüldüğü şekliyle), görevleri konusunda uyanık olmalı ama teknik adamın da kendi sorumluluğuna müdahale edilmeden yerine getirebilmesini sağlamalıdır. Dördüncü hakemin “yatıştırıcı” yaklaşım kullanması tavsiye edilir.
- Eğer teknik alanda ya da bankların yakınında hakemin müdahalesini gerektiren sorunlar çıkarsa, iki yardımcı hakem kendi normal konumlarını korumalı ve oyun sahasında meydana gelen her şeyi hakeme bildirmelidir.
- Bu nedenle, prensip olarak, sorumluluk sahibi bir teknik adamın kendi işini yapma konusunda tamamen özgür olmasına ama hakemi ya da diğer hakemleri açıkça eleştirirse bu davranışı kontrol altında tutmak için gerekenin yapılmasına karar verildi.

Avantaj uygulaması

- Avantaj kuralının kullanılması (ya da oyunun durdurulması) hakkında düşünülürken hakemler hücum edilen takımın oyunun devam etmesinden gerçekten fayda sağlayıp sağlamayacağını dikkate almalıdır.
- Hakemler avantaj kuralı uygulanacağı zaman bunun SES ile onaylı KOL İŞARETİ ile hemen gösterilmesinin ve böylece faulün gözden geçirilmediğinin oyunculara bildirilmesinin önemini unutmamalıdır. Bu yaklaşım avantajın hemen ortaya çıkmadığı ve serbest vuruşun verildiği haller dahil, her zaman kullanılmalıdır.
- Hücum eden takımın atak yapma olasılığının olup olmadığını değerlendirmek için hakemlerin mümkünse “bekle ve gör” kuralını uygulaması önerilir. Ancak, birçok takımın artık rakip kalenin yanında serbest vuruş yaptığı hatırlanırsa, özellikle fiziksel kusurlarda avantaj kuralından yararlanmak yerine serbest vuruş vermek daha yararlıdır.
- Topu mevcut konumunda tutma, topu geri atma veya top kontrol altındayken bile defans oyuncularının baskısı altında kalma olasılığında pek avantaj yoktur. Prensip olarak, avantaj kuralı sadece bir hücum hareketi ya da gol atma fırsatı doğduğunda uygulanmalıdır. Ayrıca hakem şunları dikkate almalıdır:
 - Kusur sahanın neresinde işlendi?
 - Faulü yapan oyuncuya sarı kart verilmeli mi?
 - Faulü yapan oyuncuya ikinci bir sarı kart verilmeli mi?
 - Faulü yapan oyuncuya doğrudan kırmızı kart verilerek sahadan mı çıkarılmalı?
- Şiddetli ya da ciddi faullü oyunun söz konusu olduğu olaylarda avantaj kuralının kullanılması çok nadiren işe yarar (örneğin hemen gol atabilme fırsatı varsa). Oyunun hemen durdurulması ve hücum eden oyuncunun cezalandırılması çok daha yararlı olur.

■ Hakemin hücum eden oyuncuya başlangıçtaki ihlal için ikinci bir sarı kart ya da doğrudan kırmızı kart göstermeye karar verdiği hallerde (belirgin gol atma fırsatının olması dışında) avantaj kuralı prensip olarak düşünülmemeli ve hemen serbest vuruş verilmelidir.

Serbest Vuruşlar

Serbest vuruşları kontrol etmenin en iyi yöntemi hakkındaki tartışmalar sonucunda aşağıdaki prosedürün yararlı olabileceğine karar verildi.

- 1) Disiplin tedbirleri alındıktan sonra, topun ihlalin işlendiği noktaya konmasını sağlanmalıdır.
- 2) Eğer hücum eden takım hemen bir serbest vuruş yapmamaya karar verdiyse, onlara bir işaret beklemeleri gerektiğini söyleyin. Eğer takım vuruşunu işaretten önce yaparsa, **vuruşun sonucu ne olursa olsun**, serbest vuruş tekrarlanmalıdır. Hücum yapan oyuncuya ihtar verilmelidir (sarı kart).
- 3) Hakem öncelikle topun önündeki defans oyuncularını açmalıdır.
- 4) Barajın içinden değil yan tarafına doğru mesafeyi ölçerek ve aynı anda topun konumunu kontrol ederek barajı aldırın.
- 5) Doğru konuma geçin (topu, barajı ve yardımcı hakemi kontrol edecek şekilde).
- 6) Serbest vuruş yapılabileceğini işaret edin. Eğer defans oyuncuları vuruş yapılmadan önce barajdan ileri giderse, gol atılmamışsa serbest vuruşu tekrarlayın ve ihlali yapan oyunculara ihtar verin.
- 7) Topun yine aynı yere konmasını sağlayın ve aynı prosedürü uygulayın

Temas içeren tehlikeli oyun biçimi

■ Eğer bir oyuncu tehlikeli biçimde oynar ve rakibine temas ederse, hakem daha ciddi olan kusuru cezalandırmalıdır, başka bir deyişle, temas direkt serbest vuruş verilecek bir ihlal olarak kabul edilmelidir (dikkatsiz vuruş).

Oyun alanına tekrar girme

- Hakem tarafından bir oyuncuya oyun alanına tekrar girmesi için işaret verildikten sonra, oyuncu hemen oyuna girebilir.
- Hakem; işaret verirken, topun ve eylemin o an bulunduğu noktayı dikkate almalıdır.

Yedeklere karşı disiplin cezaları

Yedeklere disiplin cezası verirken, hakem sarı ya da kırmızı kart kullanarak ceza verildiğini açıkça göstermelidir.

Sahada Yer Alma

- İhlalin biçimini (ciddiyetini) ve koşullarını en iyi şekilde değerlendirebilmek için iyi yer alma ve yandan görüş çok önemlidir. Yardımcısı da hakeme önemli bilgiler verebilir.
- UEFA Hakem Komitesi tarafından esnek ve geniş bir diyagonal kullanılması önerilmektedir. Yardımcı hakem ile göz temasını kaybetmeden olayları izleme açısını iyileştirmek için temel konumlanma ilkesine (hakem ile yardımcı hakem arasında hareket) mümkün olduğu kadar uyulmalıdır.
- Ceza alanı yakınındaki serbest vuruşlarda, hakem 9.15m mesafeyi ölçmeli ve daha sonra sağda değil solda yer almalıdır (burada da kendi geniş çaprazına doğru hareket eder). Bu konuma geçilirse olayları yanlış görme ya da gözden kaçırma olasılığı azalır.

İşbirliği: Hakem Ekibi

Maçtan önceki görüşmeler - Memorandum

■ Hakemlerin kendini geliştirebilmesi için tekniklerin uygulaması yapılmalı ve hakemlerden oluşan ekipteki herkesin Kuralları iyi bilmesi ve yorumlaması sağlanmalıdır. Hakemler kendi görevlerinin bilincinde olmalıdır. Ekibin başarılı olması, hakemin maçtan önce açık ve dürüst talimat vermesine ve sorulara ve yorumlara açık olmasına bağlıdır.

■ Hakemler maçtan önce her hakemin görevleri hakkında detaylı konuşarak görev ve sorumlulukları net biçimde ortaya koymanın faydasını ve gereğini bilmelidir.

■ Hakemlerden oluşan ekip daha önce çok defa birlikte maç yönetmiş olsalar bile, hakem maçtan önce yeterli ve detaylı talimat vererek yardımcı hakemleri maçta tam işbirliği yapacak şekilde hazırlamalıdır. Özellikle ofsait ile ilgili Oyun Kurallarının daha tutarlı biçimde uygulanmasını sağlamak için standart bir yaklaşımın benimsenmesi önerilir. Maçlarda takımı yöneten kişi olarak hakem verilen kararların nihai sorumlusu olmak zorundadır.

■ Göz teması ve iki yönlü iletişimde karşılıklı bilinç de çok önemlidir.

■ Hakemlerin maçtan sonra takım çalışmasını değerlendirmeye vakit ayırması da önerilir.

Ofsait

■ 1. Yardımcı hakem ofsayttan emin değilse bayrağı kaldırmamalıdır (şüpheli durumlarda hücum eden takıma avantaj verilmelidir).

■ 2. Hücum oyuncusunun sondan ikinci defans oyuncusuna göre rakip kale çizgisine daha yakın olduğuna karar verirken, hücum oyuncusunun baş, ayak ve gövdesinin sondan ikinci defans oyuncusunun baş ayak ve gövdesine göre konumuna bakılmalıdır.

■ (Eğitmenler tarafından “hava boşluğu” veya benzeri yanıltıcı ifadeler kullanılmamalı, eğitmenler yardımcı hakemlerin, hücum oyuncusunun sondan ikinci defans oyuncusuna göre kale çizgisine daha yakın olduğundan emin olması gerektiğini vurgulamalıdır.)

■ 3. Ofsait konusunda doğru karar verebilmek için, yardımcı hakem ancak aşağıdaki kriterleri dikkate aldıktan sonra bayrağı kaldırmalıdır ki bu da “bekle ve gör” adı verilen tekniktir:

■ a. Topun hareketi (yönü, hızı, mesafesi, sapmalar, vs.)

■ b. Oyuncunun aşağıdaki şekilde aktif oyunda yer alması:

* oyuna müdahale etmesi veya

* rakibe müdahale etmesi veya

* avantaj sağlaması

4. Uluslararası FA Kurulunun (IFAB) 2005 yılı başında 11. Kural’la ilgili 2 no’lu karar hakemlere ve yardımcı hakemlere hatırlatılmıştır.

“Aktif oyuna katılma” unsurlarının tanımları şöyledir:

■ Oyuna müdahale etmek: Bir takım arkadaşının pas verdiği veya dokunduğu topla oynamak veya ona dokunmak demektir.

■ Rakibe müdahale etmek: Rakibin görüş hattını ya da hareketlerini açıkça engelleyerek veya hakemin görüşüne göre, rakibi aldatacak ya da onun dikkatini dağıtacak bir harekete yaparak rakibin topla oynamasını önlemek demektir.

■ O konumda olarak avantaj kazanmak: Ofsait konumuna düştükten sonra kale direğinden geri dönen topa vurmak veya ofsait konumuna düşmüş bir rakipten geri dönen topa vurmak demektir.”

■ Elit hakemlerle yardımcı hakemlerin katıldığı bir ortak seminerde yapılan görüşmeler sonunda, özellikle “bir rakip oyuncuyu engelleme” konusunda olmak üzere, “aktif olarak oyunda bulunma” ile ilgili olarak Ofsait Kuralının yorumlanma ve uygulanmasına yardımcı olacak yol gösterici kurallar üzerinde görüş birliğine varıldı:

■Hakemin görüşüne göre “rakip oyuncuyu aldatacak veya onun dikkatini dağıtacak bir davranış veya harekette bulunma” konusuyla ilgili olarak, pratik amaçlar açısından, ofsayt durumunda olan ve ayrıca hakemin görüşüne göre topun hareket yolu üzerinde bulunan bir oyuncunun oyunu veya rakiplerini engellemiş olarak kabul edileceği hususu belirtildi.

Top gidiş yönü yakınında ofsayt konumdaki bir oyuncu, hakemin kanaatine göre, hareket biçimi ve yönüyle rakibine müdahale eder (örneğin topun gidiş yönüne yaklaşarak).

■Kalecinin görüş mesafesi içindeki (kaleci ile topa vuran kişi arasında) ve ofsayt konumdaki bir oyuncu, hakemin kanaatine göre, kaleciye müdahale eder (dikkat dağıtma).

■Bu nedenle 11. Kurala ait yeni IFAB Karar no 2'nin resmi ifade şekli daha önceki maddelerin hiçbirini değiştirmez.

■5. “Bulunduğu pozisyondan avantaj kazanma” ile ilgili Ofsayt Kuralları yorumlanırken ve uygulanırken yardımcı hakemler topun kale direğinden ya da üst direktten ya da kaleciden sekerek, topa kendi takım arkadaşı tarafından en son vurulduğunda ofsayt durumunda olan bir oyuncuya gitmesi durumlarında dikkatli olmak zorundadır.

■6. Yardımcı hakemler ofsayt ile ilgili kararlar verirken, çok hızlı davranıp hata yapmak yerine biraz ağır davranıp doğru karar vermelidir.

■7. Eğer ofsayt için bayrak işareti verilmişse ve hakem bunu hemen görmemişse, yardımcı hakem durum fark edilene kadar veya top defans takımının kontrolüne geçene kadar işaret vermeye devam etmelidir (hakemin dikkatini bayrak işaretine çekmek için elektronik biple işaret verilir).

8. Yardımcı hakemin “ofsayt değil” kararı verdiği kesin durumlarda, hakemin göz teması

■Hakemin bir oyuncunun ofsayt konumunda olduğuna ve aktif olarak oynadığına karar verdiği ve yardımcı hakemin de bayrağını kaldırmadığı nadir durumlarda, ofsaydın cezalandırılmasında nihai sorumluluk hakeme aittir. Benzer biçimde, yardımcı hakemin ofsayt için bayrağını kaldırdığı ve hakemin de oyuncunun aktif olarak oyunda olmadığını savunduğu nadir durumlarda, hakem bayrak işaretini onaylamalı ve oyunun devam etmesine izin vermelidir.

Topun oyun alanı dışına çıkması

■1. Top oyun alanından çıkınca yardımcı hakem bayrağıyla işaret vermeli ve yönü açıkça göstermelidir. Taç atışlarında, yardımcı hakem yönü doğrudan göstermelidir (taç çizgisi boyunca). Ama yön konusunda emin değilse, yardımcı hakem sadece bayrağını kaldırır, hakemle göz teması kurar ve onun işaretini bekler.Topun oyun çizgi üzerinde oynandığı durumlarda, topun oyunda kaldığı zaman gizli bir el işareti ile hakeme destek verilebilir.

■2. Yardımcı hakem topun oyun alanı dışına çıktığını işaret ederse (oyuncular topla oynamaya devam etse bile) hakem oyunu durduruncaya kadar işaret vermeye devam etmelidir.

■3. Top kaleye girdiğinde:Yardımcı hakem golü onaylarsa, taç çizgisi boyunca ilerleyerek orta çizgiye gelir. Kale çizgisi olaylarında, topun kale çizgisini tamamen geçtiğini göstermek için, yardımcı hakem bayrağı kaldırmalı (ama sallamamalı), hakemle göz teması kurmalı ve sonra da orta çizgiye doğru gitmelidir.

■Eğer gol geçerli değilse, yardımcı hakem hareketsiz durmalı ve verilen işarete göre devam etmelidir. Hakem başka ipucuna ihtiyaç duyarsa danışabilir.

İhlaller

■1. Yardımcı hakem, hakeme göre daha iyi bir konumdaysa ve hakem de ihlali görmemişse, bayrağını kaldırarak faul (ya da sportmence olmayan davranış veya şiddet içeren davranış) tespit ettiğini hakeme bildirmelidir. Eğer yardımcı hakemin elinde ihlalle ilgili olarak hakeme vermek

istediği ilave bilgi varsa ya da eğer hakem bayrak işaretini görmemişse, yalnızca daha önce verilmiş olan bayrak işaretini tamamlamak amacıyla elektronik bipli sinyal kullanılmalıdır.

■Yardımcı hakemin bu hareketi ceza alanı içinde işlenenler dahil tüm ihlallerde uygulanmalıdır.

■Ayrıca yardımcı hakemin kendi civarındaki bütün ihlallerin farkında olması ve bunlar için işaret vermesi faydalıdır ve önerilir. Kural 12 kapsamındaki ihlaller kaldırılan bayrağın, ofsayt işaretinden ayırt edilmesi için sallanması gerekir.

■2. Eğer bir ihlale ait bayrak işareti hakem tarafından hemen fark edilmezse, yardımcı hakem dikkat çekene kadar veya ihlalin yapıldığı takım için net bir avantaj görene kadar işaret vermeye devam etmelidir.

■3. Yardımcı hakemin göz teması ve gizli el hareketleri hakeme ihlalin türü, sonraki eylem vs. gibi bilgi aktarmada yararlı olabilir. Böylece danışmak için yardımcı hakemin yanına gitmesine gerek kalmaz.

■Hakem; yardımcı hakem ile konuşması gerekiyorsa, bu konuşma sırasında ne olduğu, hangi oyuncuların olaya karıştığı, olayın tam yeri, yapılması gereken eylem ve oyunu tekrar başlatma konusunda kısa bilgiler verilmelidir. Bu durumda yardımcı hakemin hakeme 4-5 metre yaklaşması önerilir.

■Danışma sırasında, yardımcı hakemin ve hakemin yüzü oyun alanına dönük olmalıdır. Bu konuşmanın başkaları tarafından duyulup anlaşılmasını önlemek yerinde bir davranış olur.

■4. Şiddet içeren ve yardımcı hakem tarafından görülerek işaret edilen ihlaller için hakem tarafından Oyun Kurallarına göre işlem yapılmalıdır. Eğer oyun disiplin işlemleri için durdurulmuşsa (işaret hemen görülmeyip oyun devam etmiş olsa bile), oyunun tekrar başlaması da Kurallara göre olmalıdır (serbest vuruş/penaltı vuruşu). Ancak, eğer yardımcı hakemin işareti hemen görülmemişse ve oyun tekrar başlatılmışsa, kusurlu oyuncuya karşı sadece uygun disiplin işlemi yapılabilir.

■5. Hakem ceza alanı sınırının yakınındaki bir ihlalin tam yeri için yardımcı hakemden destek bekliyorsa yardımcı hakem şöyle yapabilir:

■a. Eğer ihlal ceza alanı içinde ise, yardımcı hakem taç çizgisinden korner bayrağına doğru gider.

■b. Eğer ihlal ceza alanı dışında ise, yardımcı hakem penaltı alanının kenarı ile aynı hizaya gelerek durur.

■

Hakemin bariz hatalı kararı

■Eğer dördüncü hakem ya da yardımcı hakemlerden biri hakemin bariz bir disiplin hatası yaptığını görürse (aynı oyuncuya iki kere sarı kart göstererek oyuncuyu oyundan çıkarmamak, yanlış oyuncuya sarı ya da kırmızı kart göstermek, vs.) hemen müdahale etmesi gerekir (bayrak kaldırmak, düdük öttürmek ve hatta oyun alanına girmek). Diğer yardımcı hakem (ya da dördüncü hakem) de gerekirse bu durumda yardımcı olmalıdır. Bu sorumluluk kapsamında hata yapılmamalıdır ve görevli tüm hakemler disiplin cezası alan oyuncuları açıkça tespit etmek ve o anda not almak zorundadır.

9.15

metre

mesafesinin

kontrolü

■Hakem serbest vuruşta toptan 9.15 m mesafeyi kontrol etmek için oyun alanındaki bir yardımcı hakemden destek almak isterse, yardımcı hakem 9.15m'yi fiziksel olarak ölçmek yerine topun bulunduğu yerden kontrol etmelidir. Yardımcı hakemin alan içinde olaya karışması ancak taç çizgisine çok yakın serbest vuruşlarda önerilir.

Yardımcı Hakemin konumu

Ceza alanına yakın serbest vuruş

■Ceza alanına yakın serbest vuruşlarda, yardımcı hakem (ofsaydı kontrol ederek) sondan ikinci defans oyuncusu ile aynı hizaya gelmeli ama kale çizgisini de görmelidir. Hakem, topu ve barajı kontrol etmelidir.

Ofsayttan sonra

■Mümkünse, yardımcı hakem, ofsayt için serbest vuruş verildikten sonra topun konması gereken nokta ile aynı hizada bir yerde durmalı ve oyunu tekrar başlatmalıdır. Daha sonra hemen, kendi önceliği olan ofsayt çizgisini kontrol edecek bir yere gelmelidir (sondan ikinci defans oyuncusu ile aynı hizada).

Kale vuruşunun kontrolü

■Kale vuruşlarında kaleci kendi ceza alanı içinde topa hakimken, yardımcı hakemin topun doğru konumda olup olmadığını ve kalecinin topu elinden bırakmadan önce ceza alanının dışına çıkıp çıkmadığını ara sıra kontrol etmesi gerekir. Bu kontrol uygun durumlarda yapılmalıdır (örneğin ceza alanının yanındaki sondan ikinci defans oyuncusu). Daha sonraki pozisyon için ofsayt kontrolüne öncelikle dikkat edilmelidir.

Köşe vuruşu

■Köşe vuruşlarında, yardımcı hakemin bayrağın arkasında, kale çizgisi ile aynı hizada olması önerilir.

Penaltı vuruşu

■Oyunun normal seyri sırasında verilen penaltı vuruşlarında, yardımcı hakem kale çizgisinin ceza alanı çizgisi ile kesiştiği yerde olmalıdır.

■Maçın galibini belirlemek için yapılan seri penaltı atışlarında, yardımcıların biri kale çizgisinin kale alanı çizgisi ile kesiştiği yerde durmalı, diğeri ise orta yuvarlağın içindeki oyuncuları kontrol etmelidir. Hakem kale çizgisindeki yardımcı hakemin görevini ve kendisinin de kalecinin kale çizgisinden ileri doğru hareketini tespit etme görevini belirlemelidir. Hakemler ve yardımcı hakemler “aktif olmayan” kalecinin kale çizgisinin ceza alanı çizgisi ile birleştiği yerde durması gerektiğini bilmelidir.

Yedekler

■UEFA maçlarında oyuna yedek oyuncuların sokulması dördüncü hakem ile hakem tarafından birlikte yapılmalıdır. Yardımcı hakemin yarı çizgiye gelmesi gerekmez.

Bayrak tekniği

■Yardımcı hakem bayrağı oyun alanına yakın olan elinde tutar ve hareket yönünü değiştirdiği zaman bayrağı da diğer eline geçirerek hakemin bayrağı her zaman görebilmesini sağlar. UEFA'ya üye kuruluşların yeni yardımcı hakemlere bu şekilde öğretmesi tavsiye edilir; ancak bu teknik deneyimli yardımcı hakemler için zorunlu değildir.

■Hakem gözlemcisi yardımcı hakemin performansını kendi kararlarının doğruluğuna göre değerlendirmeye devam etmelidir.

■Taç atışı sorumluluğu

■Yardımcı hakemler taç atışının doğru yapılmasındaki temel sorumluluğun hakem ve yardımcı hakem tarafından paylaşıldığını, hakemin elle atış hareketinin doğruluğunu kontrol ettiğini ve

yardımcı hakemin de ayakların konumunun (çizgide mi çizginin arkasında mı ve yere değiyor mu) Oyun Kurallarına uygun olup olmadığına baktığını bilmelidir. Ancak, hakemler kendi buldukları yerden taç atışının uygun atılmadığını tespit ederlerse, buna göre davranmaktan sorumludur.

Kale ağlarının kontrol edilmesi

■Takımlar ısınıp sahadan ayrıldıktan sonra maçtan önce ve maçın devre arasında kale ağları kontrol edilmelidir (bu görevin yardımcı hakemlere mi dördüncü hakeme mi ait olduğuna hakem karar verir).

Hakemler raporu hazırlarken aşağıdakilere özellikle dikkat etmelidir:

- Oyuncu değişikliklerinin ve kartların dakikaları
- Oyundan çıkarılan, ihtar alan ya da değiştirilen oyuncuların sayısı
- İhraçların detaylı açıklaması
 - Suçun türü (örneğin şiddet uygulamaksızın, hücum oyuncusunun formasını tutarak gol fırsatını engellemek / oyuncunun bileğini arkadan tutarak gol fırsatını engellemek)
 - Oyuncuların ve topun konumu (topla oynanma olasılığı), kasıt
 - Temasın vücutta nereye yapıldığı
 - Sonuçlar: yaralanma var mı, yok mu
- Bu açıklama bir film senaryosu kadar net olmalıdır (kim, nerede, ne zaman, ne ve nasıl): Okuyan kişinin (UEFA Disiplin Kurulları) elinde, doğru cezayı vermek için gereken tüm bilgiler bulunmalıdır.

Sonuç

- Maç içersinde olabilecek her şeye hazırlıklı olun ve sağduyunuzu kullanın.
- Maçın ve görevinizin tadını çıkarın...

EPAK Ekim 2006